

Sygn. akt VII U 4211/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 kwietnia 2021 r. w Warszawie

sprawy M. S. (1)

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

o wysokość emerytury policyjnej, o wysokość policyjnej renty inwalidzkiej

na skutek odwołania M. S. (1)

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2017 r. Nr: (...) ((...)) oraz z dnia 30 maja 2017 r. Nr: (...) ((...))

zmienia zaskarżone decyzje:

- z dnia 30 maja 2017 r. Nr:(...) ((...)) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia emerytury M. S. (1) oraz

- z dnia 30 maja 2017 r. Nr: (...) ((...)) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia policyjnej renty inwalidzkiej M. S. (1)

poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c i 22a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708) w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2016 roku).

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

M. S. (1) w dniu 12 czerwca 2017 r. złożyła odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2017 r., znak: (...). Odwołująca wskazała, że była zatrudniona w okresie od 16 maja 1982 r. do 30 grudnia 1989 r. w Wydziale (...) na stanowiskach maszynistki i

referenta. Ubezpieczona uznała, że wprowadzona ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. jest krzywdząca, ponieważ po raz kolejny obniża jej świadczenie emerytalne za ten sam okres służby. Podniosła przy tym, że nie zgadza się na otrzymywanie emerytury policyjnej w kwocie 2.069,02 złotych. W jej ocenie podczas pracy w Policji opłacała wszystkie składki i podatki, które wówczas nakładane były przez państwo. M. S. (1) zaakcentowała, że od 1990 r. pracowała w Policji w Wydziale (...) – Sekcja (...), w którym prowadziła samodzielnie postępowania przeciwko sprawcom dopuszczających się fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną, rozbojów z użyciem niebezpiecznego narzędzia, pobić ze skutkiem utraty zdrowia i trwałego kalectwa czy gwałtów. Praca w Policji skutkowałą rozpoczęciem leczenia w 2000 r. w (...) ze względu na rozpoznaną w jej stanie zdrowia nerwicę lękową. Odwołująca zaznaczyła, że orzeczeniem z dnia 17 sierpnia 2005 r. (...) Komisja Lekarska MSWiA zaliczyła ją do III grupy inwalidzkiej w związku ze służbą. Jej zdaniem była wielokrotnie nagradzana pieniężna oraz cieszyła się uznaniem przełożonych i innych pracowników w trakcie pełnienia służby. W związku z powyższym wniosła o wyłączenie ze stosowania wobec niej przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie zaopatrzenia emerytalnego (odwołanie z dnia 12 czerwca 2017 r., k. 3-5 a. s.).

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w odpowiedzi na odwołanie z dnia 30 stycznia 2018 r. wniósł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od M. S. (1) na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Opierając się na informacji o przebiegu służby z dnia 15 marca 2017 r. sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej organ wskazał, że odwołująca w okresie od 16 maja 1982 r. do 30 grudnia 1989 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 708 z późn. zm.) zwana dalej „ustawą zaopatrzeniową”. Organ emerytalno-rentowy stwierdził, że wysokość świadczenia ubezpieczonej ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. W tym kontekście uznał, że środkiem dowodowym jest zaświadczenie o przebiegu służby sporządzone na podstawie akt osobowych odwołującej wystawione przez właściwy organ. W jego ocenie informacja o przebiegu służby jest wiążąca przy wydawaniu decyzji (odpowiedź na odwołanie z dnia 30 stycznia 2018 r., k. 17-20 a. s.).

W piśmie procesowym z dnia 21 lutego 2018 r. odwołująca dodatkowo zarzuciła zaskarżonej decyzji naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 2, 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 30, art. 47, art. 32 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 1 i 2, art. 67 ust. 1, art. 45 w związku z art. 10 ust. 1 i 2 oraz art. 42 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 2 Konstytucji w związku z art. 8, art. 6 ust. 2 i art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w związku z art. 1 Protokołu do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (pismo procesowe z dnia 21 lutego 2018 r., k. 25-28 a. s.).

W uzupełnieniu odwołania M. S. (1) jednocześnie zarzuciła przywołanie błędnej podstawy prawnej wydanej decyzji o ponownym ustaleniu wysokości jej emerytury, a mianowicie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 z jednoczesnym rażącym naruszeniem art. 33 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, który określa wyłączne przesłanki jej wydania, a w konsekwencji bezprawnie ponownie ustala świadczenie w drastycznie obniżonej kwocie (pismo procesowe z dnia 27 lutego 2018 r., k. 33-34 a. s.).

Organ rentowy złożył wniosek o dopuszczenie dowodu z pisemnych wyjaśnień Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na okoliczność wskazania, czy potwierdza prawidłowość informacji o przebiegu służby z dnia 15 marca 2017 r. (pismo procesowe z dnia 4 grudnia 2020 r., k. 125-127 a. s.).

Na rozprawie w dniu 14 kwietnia 2021 r. M. S. (1) wskazała, że złożyła odwołanie od obu decyzji i wniosła o przywrócenie wysokości otrzymywanych przez nią świadczeń (protokół rozprawy z dnia 14 kwietnia 2021 r., k. 145 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. (1) od 11 lipca 1972 r. pracowała w (...) w W. na stanowisku technika. Następnie od 1 stycznia 1973 r. była zatrudniona w Zakładzie (...). Odwołująca brała udział w pracach technologicznych, konstrukcyjnych, naukowo-badawczych i opracowaniach o charakterze technicznym podwyższając przy tym kwalifikacje związane z ukończeniem kursu maszynopisania, biurowości i korespondencji (opinia z dnia 22 marca 1982 r., akta osobowe MSW oraz zeznania odwołującej, k. 146-147 a. s.).

Odwołująca w dniu 2 stycznia 1982 r. zwróciła się do Komendanta Komendy Stołecznej Milicji Obywatelskiej o przyjęcie do pracy. Ubezpieczona rozpoczęła służbę w Policji w dniu 16 maja 1982 r. na stanowisku maszynistki. Kolejno od dnia 1 grudnia 1983 r. zajmowała stanowisko referenta Referatu (...) oraz od dnia 1 kwietnia 1984 r. do 30 grudnia 1989 r. starszego referenta Referatu (...). W okresie od 15 września 1983 r. do 23 lutego 1984 r. była słuchaczką kursu pisania na maszynie organizowanego przez Stowarzyszenie (...) w Polsce. Ubezpieczona prawidłowo i szybko realizowała powierzone jej obowiązki pracownicze. Przy tym odwołująca cieszyła się dobrą opinią wśród przełożonych i kolegów z pracy, ponieważ dała się poznać jako pracownik obowiązkowy i sumienny. Będąc maszynistką odwołująca przepisywała pisma na maszynie, które otrzymywała z całej Komendy. Ze względu na ukończony kurs pisania zmieniła stanowisko i pracowała dalej w Wydziale (...). Odwołująca zajmowała się wówczas rejestrowaniem książeczek paszportowych. W związku z tym wpisywała dane osobowe petenta do paszportu. Następnie wypełnione dane były kierowane do innego pracownika celem wydania decyzji, na podstawie której M. S. (1) ostemplowała paszport na kraje Demokracji Ludowej lub na cały świat oraz przyklejała zdjęcie. W dalszej kolejności wpisywała paszport na listę do wydania danej osobie. Przez ten okres aż do 30 grudnia 1989 r. jej obowiązki pozostawały niezmienione. Ubezpieczona nigdy nie wydała decyzji związanej z przyznaniem paszportu wnioskodawcy oraz nie działała na rzecz totalitarnego państwa. Odwołująca nie była przenoszona z zajmowanego stanowiska ani nie świadczyła żadnych czynności operacyjnych. Przy tym nie realizowała obowiązków godzących w prawa obywateli, opozycji czy Kościoła. Jej świadczenie zostało ponownie obniżone (notatka służbowa z dnia 11 marca 2002 r., k. 14 a. s., pismo z dnia 2 stycznia 1982 r., zaświadczenie z dnia 27 lutego 1984 r., notatki i opinie pracodawcy z dnia 29 marca 1982 r., z dnia 23 września 1983 r., z dnia 20 czerwca 1984 r., z dnia 30 kwietnia 1985 r. i z dnia 3 września 1987 r., akta osobowe MSW oraz zeznania odwołującej, k. 146-147 a.s.).

Odwołująca po zakończeniu służby została zatrudniona w Policji jako starszy policjant (...) od dnia 1 maja 1991 r., starszy policjant (...) W. (...) z powierzeniem obowiązków starszego asystenta Sekcji (...) od dnia 1 grudnia 1991 r., młodszy specjalista Wydziału (...) (...) W. (...) od dnia 1 kwietnia 1995 r., starszy asystent i młodszy specjalista Wydziału (...) KP W. (...) odpowiednio od dnia 23 lipca 1999 r. i od dnia 1 czerwca 2000 r. oraz asystent Sekcji (...) KP W. (...) (notatka służbowa z dnia 11 marca 2002 r., k. 14 a. s.).

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przyznał odwołującej prawo do emerytury policyjnej w kwocie 2.010,66 złotych miesięcznie na mocy decyzji z dnia 6 września 2002 r., nr ewid: (...) oraz do policyjnej renty inwalidzkiej zgodnie z decyzją z dnia 6 września 2002 r., nr: (...), której wypłata została zawieszona ze względu na pobieranie rocznego świadczenia (decyzje z dnia 6 września 2002 r., k. 1-2 akt MSW).

Następnie organ emerytalno-rentowy dokonał waloryzacji świadczenia ubezpieczonej na dzień 1 marca 2017 r. Decyzją z dnia 27 lutego 2017 r., nr ewid: (...) ustalono, że jej emerytura policyjna wynosi 3.198,28 złotych (decyzja z dnia 27 lutego 2017 r., k. 3 akt MSW).

Na podstawie art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu stwierdził, że odwołująca w okresie od 16 maja 1982 r. do 30 grudnia 1989 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa. Informacja ta została sporządzona na podstawie akt osobowych ubezpieczonej, w których wynika, że pełniła służbę na stanowiskach maszynistki Wydziału (...) KSMO W., referenta Referatu (...) i starszego referenta Wydziału (...) (...) W. P. oraz referenta techniki operacyjnej Wydziału (...) (...) W. (...) (informacja o przebiegu służby Nr (...) z dnia 15 marca 2017 r., k. 4 akt MSW i pismo procesowe IPN z dnia 17 lutego 2021 r., k. 140 a. s.).

W oparciu o otrzymaną z IPN informację Nr (...) z dnia 15 marca 2017 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał dwie zaskarżone decyzje dotyczące odwołującej, tj.:

- z dnia 30 maja 2017 r., nr: (...) zgodnie z art. 22a w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zmieniającej ponownie ustalając wysokość renty inwalidzkiej od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 750 złotych (decyzja z dnia 30 maja 2017 r., k. 7 akt MSW);

- z dnia 30 maja 2017 r., nr ewid: (...) na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zmieniającej ponownie ustalając wysokość emerytury od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 1.716,81 złotych (decyzja z dnia 30 maja 2017 r., k. 9 akt MSW).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego i w aktach IPN oraz w oparciu o zeznania odwołującej. Dokumenty zebrane w toku postępowania nie stanowiły sporu pomiędzy stronami i wynikało z nich na jakich stanowiskach odwołująca wykonywała swoją pracę w spornym czasie. Dodatkowo na ich podstawie można było ustalić, że ubezpieczona wykonywała jedynie techniczne czynności związane z przepisywaniem tekstu na maszynie oraz z wprowadzaniem odpowiednich danych wnioskodawców do systemu związanych z ubieganiem się o prawo do paszportu. Powyższe korelowało wprost z zeznaniami M. S. (1), które zostały przez nią złożone na rozprawie, a które nie były zakwestionowane przez pełnomocnika organu emerytalno-rentowego. Strony nie wniosły o uzupełnienie materiału dowodowego, który też Sąd uznał za wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w rozpatrywanej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. S. (1) od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 30 maja 2017 r., nr: (...) oraz z dnia 30 maja 2017 r., nr ewid: (...) było w pełni uzasadnione.

Ubezpieczona w treści swojego odwołania, które było rozszerzane w dalszych pismach procesowych ostatecznie wskazała, że Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obniżając wysokość jej emerytury policyjnej oraz policyjnej renty inwalidzkiej błędnie zastosował treść przepisów art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zmieniającej. W jej ocenie wydane decyzje przy tak ustalonym stanie faktycznym godzą w jej podstawowe prawa, które są zapewnione w licznych przepisach Konstytucji RP. Sąd zauważył, że organ emerytalno-rentowy błędnie przyjął, że nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, aby na potrzeby ustalenia wysokości emerytury policyjnej o tym, czy funkcjonariusz pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, decydował rodzaj wykonywanych zadań przez uprawnionego do świadczeń. W ocenie Sądu jest wręcz przeciwnie, na co wskazują obowiązujące przepisy prawa, które zostały wyłożone przez aktualne orzecznictwo.

W przypadku odwołującej już raz zakład dokonał obniżenia emerytury na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 24, poz. 145), ponieważ wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. został zmniejszony z poziomu 2,6% do 0,7%. W aktualnie zaś zmienionych regulacjach przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że emerytura osoby pozostającej w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi: 0% podstawy wymiaru – za każdy rok tej służby a przy tym jej wysokości nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 ustawy zmieniającej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość zaś emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to, że obniżenie świadczeń stawia ją w pozycji mniej korzystnej w porównaniu z funkcjonariuszy, którzy po raz pierwszy podjęli służbę po 1990 r., chociaż pełnili oni takie same obowiązki i spoczywała na nich taka sama odpowiedzialność za powierzone zadania. Nadto, regulacja przyjęta ustawą z 2016 r., wprowadzająca wskaźnik w wysokości 0,0 % stanowi naruszenie istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, albowiem w sposób arbitralny obniża wysokość świadczeń części funkcjonariuszy.

Sąd zważył, że w uzasadnieniu do projektu ustawa miała na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. Zatem ustawodawca zdecydował się na ponowne obniżenie wysokości emerytur policyjnych pracownikom, którzy wówczas pełnili służbę. W uzasadnieniu projektu dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście zasadności pierwszego obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 stycznia 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (15189/10), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało możliwości postawienia zarzutu niekonstytucyjności wprowadzonych wówczas przepisów przez ustawodawcę. Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy w Warszawie wystosował zapytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w celu wypowiedzenia się co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Pomimo zawiśnięcia sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18, do dnia dzisiejszego nie zostało wydane orzeczenie w tej sprawie. Utrzymujący się stan prawny dał podstawę Sądowi Okręgowemu do rozpoznania zasadności wystosowanych zarzutów przez stronę odwołującą. W tej kwestii należało również kierować się wytycznymi Sądu Apelacyjnego, który nakazał prowadzić niniejsze postępowanie, a następnie wydać wyrok. Natomiast Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być jednak nieproporcjonalne.

Sądy powszechne rozpoznając indywidualną sprawę, a przy tym podlegając tylko Konstytucji i ustawom, mają możliwość odmowy zastosowania ustawy sprzecznej z Konstytucją w konkretnej sprawie. Skoro bowiem sędzia podlega zarówno Konstytucji, jak i ustawom, to w razie sprzeczności między przepisami tych aktów prawnych powinien on stosować akt wyższej rangi, czyli Konstytucję. Stanowi ona w art. 8 ust. 1, że jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Podzielić też należy stanowisko, że odmowa zastosowania ustawy przez sąd nie narusza konstytucyjnych kompetencji Trybunału Konstytucyjnego albowiem przedmiotem orzekania sądu jest indywidualny stosunek poddany jego osądowi, a Trybunał orzeka o prawie (orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia: 21 czerwca 2011 r., sygn. akt I OSK 2102/10, 3 grudnia 2009 r. sygn. akt I OSK 1957/08, 17 listopada 2010 r., sygn. akt I OSK 107/10, 6 listopada 2014 r., sygn. akt I OSK 251/14 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia: 26 maja 1998 r., sygn. akt III SW 1/98, 7 kwietnia 1998 r., sygn. akt I PKN 90/98, 26 września 2000 r., sygn. akt III CKN 1089/00, 4 lipca 2001 r., sygn. akt III ZP 12/01, 29 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RN 189/00 oraz z 21 października 2003 r., sygn. akt SNO 59/03). Ponadto w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2001 r. (sygn. akt III RN 189/2000) stwierdzono, że sąd dokonuje oceny zgodności przepisu ustawy z Konstytucją w ramach ustalenia, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego. Sąd jest obowiązany do takiej oceny, bowiem uchylenie się od niej może prowadzić do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisu niekonstytucyjnego, a zatem niezgodnie z prawem obowiązującym. Sąd dokonując oceny konstytucyjności przepisu ustawy nie wkracza w kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Odmowa zastosowania przez Sąd przepisu ustawy nie może opierać się na przypuszczeniach co do jego niekonstytucyjności, lecz musi być rezultatem starannej i przemyślanej wykładni prowadzącej do wniosku, że konkretny przepis jest niezgodny z określonym i wyraźnie wskazanym przepisem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zatem Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że sądy powszechne są uprawnione do badania zgodności stosowanych przepisów ustawowych z Konstytucją.

Przy badaniu prawidłowości wydanej decyzji przez organ emerytalno-rentowy należało mieć na uwadze czynności, które wykonywała ubezpieczona w spornym czasie pracy. Ich rodzaj decyduje bowiem o uznaniu, czy rzeczywiście M. S. (1) pracowała na rzecz totalitarnego państwa. Sam fakt zatrudnienia jej w MSW wskazuje jedynie na tyle, że odwołująca pracowała w okresie, kiedy panował w kraju ustrój totalitarny. Aby zmniejszyć jej ponownie świadczenie należałoby ustalić, że wykonywała czynności mające na celu ograniczenie praw i wolności obywatelskich, co jednak nie wynika bezpośrednio ze zgromadzonego materiału dowodowego. Pismo z dnia 15 marca 2017 r. Instytutu Pamięci Narodowej nie dostarcza takich informacji. IPN ogólnikowo wskazał, że odwołująca w okresie od 16 maja 1982 r. do 30 grudnia 1989 r. była zatrudniona w MSW, wskazując przy tym na stanowiska pracy, które wówczas zajmowała. Tymczasem Sąd nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów, w tym zaświadczeniu o przebiegu służby, jak i co do oceny, czy była ona realizowana na rzecz organów bezpieczeństwa państwa. Z tego wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać również Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, co też zostało potwierdzone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11).

Dostarczona przez Instytut Pamięci Narodowej kopia akt osobowych odwołującej zawierała informacje o szczegółowym przebiegu jej służby. W toku procesu Sąd doszedł do przekonania, że organ emerytalno-rentowy nie wykazał, aby czynności wykonywane przez ubezpieczoną w spornym okresie rzeczywiście wypełniały definicję służby na rzecz totalitarnego państwa. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd doszedł do wniosku, że zakład emerytalno-rentowy nie zdołał wykazać, aby treść notatki sporządzonej przez IPN, a odnoszącej się do bezprawnych działań rzekomo podejmowanych przez ubezpieczoną została potwierdzona w dokumentach zgromadzonych w toku procesu.

W tym względzie wymaga podkreślenia, że na stronach postępowania ciąży obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń poprzez prezentowanie materiału dowodowego na ich poparcie zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności obowiązującą w procesie cywilnym. W myśl art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Zgodnie z przepisami art. 6 k.c. i 232 k.p.c. strony są obowiązane powoływać dowody na potwierdzenie faktów, z których wywodzą skutki prawne, a sąd jedynie w wyjątkowych przypadkach może dopuścić dowód niewskazany przez powoda lub pozwanego. Przepis art. 6 k.c., ustanawiający regułę rozkładu ciężaru dowodu, pozwala sądowi rozstrzygnąć sprawę w razie braku podstaw do stwierdzenia, czy istotny dla rozstrzygnięcia sprawy fakt miał miejsce. Sąd orzeka wówczas na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar udowodnienia faktu, z którego wywodziła skutki prawne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019 r., sygn. akt V CSK 486/18). Zasada kontrydiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń obowiązuje również w odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 r., sygn. akt I UK 151/08).

W tej kwestii Sąd doszedł do przekonania, że działalność podejmowana przez ubezpieczoną w toku jej zatrudnienia w Policji w komórce MSW nie miała na celu ograniczenie swobód obywatelskich. Odwołująca jedynie wykonywała czynności biurowe związane z przepisywaniem pism na maszynie, a następnie przyjmowała wnioski obywateli o wydanie paszportów. Jej stanowisko pracy nie było decyzyjne w tym zakresie, a zatem nie zależało od niej, czy dana osoba uzyska paszport uprawniający ją do wyjazdu poza granicę kraju. Mając powyższe na uwadze należy podkreślić, że ubezpieczona nie podejmowała żadnych decyzji ani nie uczestniczyła w sposób pośredni bądź bezpośredni w represjach nakładanych przez ówczesny aparat państwowy.

Uwzględniając powyższe uwagi na tle rozpoznawania odwołania ubezpieczonej, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zastosowanie w jej sytuacji norm wynikających z art. 15c i 22a ustawy zaopatrzeniowej narusza konstytucyjne zasady ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, zaufania obywatela do państwa i tworzonych przez nie prawa, prawa do ochrony dobrego imienia oraz zabezpieczenia społecznego. Wnioski te skutkowały odmową zastosowania wobec odwołującej przepisów sprzecznych z powołanymi normami Konstytucji RP. W związku z tym należało zmienić zaskarżone decyzje poprzez przyznanie M. S. (1) prawa do policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej obliczonych z pominięciem ww. przepisów ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

SSO Renata Gąsior

ZARZĄDZENIE

(...)